СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 145. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 22. червня, 1923. VOL. XXXI. No. 145. Jersey City, N. J., Friday, June 22, 1923. THREE CENTS

КОНЕЦЬ МУЛЯРСЬКОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 20. червня. — Товариство Будівляних Підприємців постановило на своїй конференції, що відбулася тут нині, здатися зовсім страйкуючим мулярам та приняти всі їх жадання.

Сі умови мають в собі постанову про 12 долярів денної заплати. Контрактори складали вину за свою здачу на нюйорського мейора Гайлена, котрий своїм впливом виміг на контракторах, будуючих шкільні будинки, що вони перші приняли домагання мулярської юнії.

Рішенне мулярських контракторів та будівляних підприємців пускає роботу на довгім ряді будівель, що ставляться коштом яких 175 міліонів долярів.

З ПРОЦЕСУ ЗА МАЙНЕРСЬКИЙ ПОХІД В ЛОГАНІ

ЛЮЙСБУРҐ, Вест Верджінія, 20. червня. — Стейтовий суддя Шарп відкинув скаргу державного прокуратора проти Віліема Близарда, провідника майнерських робітників, якого прокураторія намагається обвинити за оружний похід в повіті Логані в 1921. році. Суддя заявив, що прокуратор не може предкладати судови загальні обжаловання, але мусить подати докладно всі факти, за які він обвиняє підсудимого, щоби сей знав, що йому закидають та проти чого він має боронитися. Прокураторові виправдування, що мовляв в той спосіб прокураторія виявить свої пляни щодо других проступків, не помогли.

ЩЕ ОДИН БАНК ЗБАНКРОТУВАВ

НЮ ЙОРК, 20. червня. — Тут збанкротував банк Цимермана та Форшея.

Банкротство банку звертає на себе увагу тим, що се вже друге банкротство банку, звязаного тіснійше з німецькою торговлею. Лишень пару днів тому збанкротував банк Кнавта і Находа.

Директори банку Цимермана стараються зложити велику частину вини за своє банкротство на федерального опікуна чужинецької власности, який мав причинитися до банкротства банку тим, що задержав в своїх руках міліон і чверть долярів банкових ощадностий.

ПРЕЗИДЕНТ ПОЧАВ СВОЮ ПОДОРОЖ

ВАШІНҐТОН, 20. червня. — Президент Гардинґ виїхав вже в свою подорож по Злучених Державах, на якій він має виголосити ряд політичних промов про політичне положенне краю, а передусім про потребу приступленя до межидержавного суду при Лізі Народів.

Перша його промова має бути виголошена в Ст. Луис. Мають її рознести бездротним телефоном по всіх Злучених Державах. Старається за се спеціяльний штаб радіових операторів, що їде на поїзді президента. Як кажуть приятелі президента, промови його покажуть, що справжнім провідником републиканської партії є Гардинґ.

СУД НАД СВЯЩЕННИКОМ ЗА БРАТОВБИЙСТВО

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 20. червня. — Тут почався процес проти католицького священика Аделярда Дельорма за вбийство свого брата з цілю забрання його життєвого обезпечення.

Оборонець поставив був внесенне, аби суд не судив підсудимого, бо його признано божевільним, але суддя відкинув внесенне та приказав вибирати лаву присяжних суддів. Обвинений підчас сеї процедури то сміявся голосно, то нудився. Переслуханне свідків почнеться завтра.

ЗАКЛИКАЄ ФАРМЕРІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ

ШІКАҐО, Илинойс, 20. червня. — Самуель Гомперс, голова Американської Федерації Праці, виступив перед відбуваючоюся тут Національною Пшеничною Конференцією та радив всім фармерам організуватися на взорець робітничих юній. Бесідник виказував, що й на голос та домагання фармерів ніхто не буде звертати уваги, поки вони не виступлять як одно збірне тіло та не представлять своїх домагань разом як одна цілість. Гомперс указував на сіторію робітничих домагань.

ВОЄННИЙ СТАН ДЛЯ ЗАПОБІЖЕННЯ ЛІНЧУ МУРИНА

САВАНА, Джорджія, 20. червня. — Громада збройних людий зібралася коло стейтової вязниці в сьому місті, щоби забрати з вязниці та злінчувати Мурина Вольтера Лі, котрого одна біла жінка посуджує за напад на себе.

Мейор міста, довідавшися про наміри товпи, повідомив про се губернатора, а сей вислав на місце відділ стейтового війска, яке оточило довкола вязницю та не допустило до лінчу Мурина. Рівночасно губернатор оголосив вимковий стан в місті, щоби успокоїти розгорячкованих білих.

ЗАСУДИЛИ ПОЛІСМЕНА ЗА ПОБИТТЄ ГОРОЖАНИНА

НЮ ЙОРК, 20. червня. — Лава присяжних суддів признала полісмена Альфреда Вабо винуватим побиття одного горожанина. Полісмен виправдувався тим, що мовляв він хотів арештувати обвиняючого його, але сей спротивився арештови, і він мусів ужити сили.

Перед судом виступило кількох свідків, які предложили судови факти подібних побоїв проти других полісменів. Державна прокураторія обіцяла розслідити й сі факти.

ПОЛІТИЧНА СПІЛКА МЕЖИ ЗЕЛІЗНИЧНИКАМИ ТА ФАРМЕРАМИ?

Ворен Стови, голова юнії зелізничих машиністів, заявляє, що зелізничі юнії будуть йти рука об руку з фармерами в своїх змаганнях за законами про усталенне цін на рільничі продукти.

ПРИЗНАННЄ ДЛЯ ВЧЕНОГО МУРИНА.

Др. Джордж Вашінгтон Карвер, муринський вчений та професор відомого муринського Інституту Таскеґі, дістав сьогорічну медалю за наукові заслуги на поли рільничої хемії. Він придумав цілий ряд винаходів, як: належите фабричне зуживанне гороху, картофлі, виробловання поташу, ріжних скріпляючих средств з рільничих продуктів, тощо.

РОДИНА ПОГИБЛА В ОДНІЙ КАТАСТРОФІ.

Пасажирський поїзд зелізниці Садерн розїхав коло Ґвітні Сити, Кентакі, автомобіль та вбив на місци матір та її пятеро дітий. Батько радини, котрий поводив автом, вийшов з легким ушкодженнєм тіла.

СПОДІЮТЬСЯ НАВАЛУ ІМІҐРАЦІЇ.

Іміграційні урядники знова сподіються великого находу імігрантів до Злучених Держав з початком другої половини сього року. Іміграційні квоти 1923-4. рр. ще не були установлені. Декотрі краї ще й досі мають право прислати імігрантів за минувшину: Німеччина 10,000, Франція 810, Данія 614, Болгарія 94 та Польща 1, 504.

ПЕРЕД НОВИМ ГОЛОДОМ НА УКРАЇНІ.

„Руль" повідомляє, що по даним совітської преси на Україні три з половиною міліони десятин засівів пошкоджені сусликами. Особливо потерпіла одеська губ. і Полтавщина, де можна сподіватися майже повної загибелі урожаю. Людність мобілізована для боротьби зі шкідниками. Працює 14 хемічних відділів. Крім того 35 проц. всіх хлібів на Україні пошкоджені головнею.

МАСОВІ РЕВІЗІЇ НА ВОЛИНІ.

На Волині почалась нова нагінка на українькі інституції і поодиноких осіб. Почались масові ревізії у всіх українських інституціях і у ріжних осіб причім не ......

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

В ночи з дня 20. на 21. червня с. р. помер в Стетсон Госпиталі в Філядельфії, Па. др. Володимир Коваль, член Українського Народнього Союза та заступник предсідателя „Обєднаня Українських Організацій в Америці".

Покійний родився 31 літ тому назад в Синевідську Вижнім в Скільщині в Галичині. До Америки приїхав яких десять літ тому, вже по укінченню гімназіяльних студій в старому краю. З волею незломимою, імігрантськими злиднями, став він продовжати на американських університетах свої медичні студії. Познали це в Галичині, а українські організації, як Український Народний Союз, товариства як Товариство Любов у Філядельфії, та приватні одиниці, як дд. Степан Слободян, Микола Росолович, Іван Пеленський, Михайло Вишиванюк, бачучи його завзяття помагали йому по змозі сил. Завдяки невтомній своїй праці Покійник покінчив торік медичні студії, став лікарювати в Філядельфії і за короткий час дався пізнати з рідких лікарських здібностий, добуваючи сим признанне серед своїх і чужих. Та в тойже час, коли народна громада з надією дивилися на зріст його розголосу, невилічима недуга (жовчеве каміння), що вкралася в його організм ще в студентські часи, стала підривати його сили, поки остаточно не зложила його на постіль з котрої він уже не піднявся.

З Покійником сходить в могилу щирий народний робітник, який брав участь в усякій народній роботі, який не щадив ні труду ні коштів на організованне американських Українців. Сходить з ним теж в могилу відомий красноріччивий бесідник, який своїм горячим словом нераз загрівав народ до видержливости в боротьбі за кращу долю нашого народа.

Похорони відбудуться в суботу, дня 23. червня, о 10. годині рано з дому жалоби, Української Галі в Філяделфії, 849 Норт Френклин стріт.

З. П. П.

ДІМ УКРАЇНСЬКИХ ТЕХНІКІВ У ЛЬВОВІ.

Українці у Львові зачали будову дому українських техніків при улиці Ісаковича.

Дня 3. с. м. вібулось посвяченне угольного каменя під будову.

ЩЕ ПРО ВИСТАВУ УКРАЇНСЬКОЇ КЕРАМИКИ.

Збірка залишилась в українських руках.

Вистава творів української кераміки, про яку вже повідомлялось у „Свободі", закінчилась у дійсности красше ніж того можна було очікувати.

Автор і власник виставленої збірки, проф. Михайло Паращук, не знаходячи в Берліні покупців на виставлені річі, вже думав везти їх до Праги, сподіваючись, що їх там купить чеський уряд. Але в останню хвилину в Берліні знайшовся український покупець: директор видавництва „Українське Слово", інж. Олександер Крига. Він купив збірку за досить великі гроші і виставив її в мешканню видавництва, де кождий може її оглядати.

Треба з повним признаннєм піднести патріотичне діло д. Криги, яке вратувало для української історії та українського мистецтва сю дуже цінну збірку. Се приклад, справді гідний наслідування.

ВПЛИВ СОНІШНИХ ПРОМІНІВ.

В ділянці лічництва відграє сонішне проміння вельми важну роль, головно в недугах рахітіс і чахотки (сухіт). ВВеденя сонішних промінів до лічення цих недуг називає справедливо одей лікар „сходом сонця в медицині". Правительство Злучених Держав висигнувало великі суми для досвідів над досвідами над проміннями сонця. Кожен шпиталь має постаратись о уладженне площі для сонішних купелів. Чим більше сонця поглочує людський організм (передівсім у дітий і молодіжи), тим він здоровший. Рахітіс у дітий дається зовсім вилічити сонішними купелями. Темне мешканне, пил із угілля і темна одіж, що не пропускає сонішних промінів, то найбільші вороги нашого здоровля. Отже хто хоче бути здоровим, хай якнайдовше і найбільше поглочує (втягає) сонішних промінів.

ЗМЕНЬШЕННЄ НАСЕЛЕННЯ В КРИМУ.

Переведений в Криму перепис по містах встановив велике зменшення міської людности, яка зменшилась за два роки на 23 відсотки. Перепис по всіх містах Криму дав цифру людности в 251,587. 15 IV. 1921 міської людности нарахувалось 328,028 людей. Особливо велике зменшення населення по містах, які пережили голод. Людність в Алупці зменшилась на 57 відсотків, Карахубазара на 51 відсоток, Бахчисарая на 44 відс., Евпаторії на ...... Феодосії на 34 відс.

27 „РЕПУБЛИК" ЗПІД БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ЦАРСТВА ХОТЯТЬ САМОУПРАВИ

ВАРШАВА, 20. червня. — З Москви повідомляють, що дня 26-ого с. м. там має відбутись зїзд представників 27 републик, які творять „союз советських републик".

На сьому зїзді, як доносять, сі републики будуть домагатись більшої самоуправи і независимости від диктатури Москви.

Представники 27 републик мають предложити домаганне утворення другої законодатної палати, в роді сенату, в якій ті републики мали би своїх представників і могли вирішувати свої справи. Вибори до тої палати не були би загальні і безпосередні.

Московський „совнарком" (совет „народніх" комісарів) виявляє невдоволеннє з того руху за самоуправою 27 републик, які досі були під його безконтрольною верховладою.

ЕТНА ЩЕ ЗАЛИВАЄ ОКОЛИЦЮ

КАТАНІЯ, Сицилія, Італія, 20. червня. — Кратери вулькану Етни далі ще працюють з великою силою, виливаючи безмірні маси ляви, яка заливає околицю.

Війско копає тренчі (закопи), щоб відвернути струї ляви від загрожених міст.

Міста Лінґваґльосса і Кастіліоне ще не залиті лявою.

Число бездомних зростає з кождим днем.

НАХАБНІСТЬ ФРАНЦУСЬКИХ НАЇЗНИКІВ

ЕССЕН, Німеччина, 20. червня. — Французька окупаційна влада в Рурщині приготовляє декрет, яким хоче захопити у свої руки весь промисл в Рурщині і змусити німецьких робітників до праці.

В сьому декреті французька окупаційна влада хоче теж приписати собі право винайму копалень і заводів на довший час підприємцям.

Також заповідає вона в сьому декреті тяжкі кари на робітників, котрі важились би відмовитись працювати для наїзників. Для саботажників предвиджується кара смерти.

В АНГЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ КРИТИКУЮТЬ НЕПОРЯДКИ НА ЕЛЛИС АЙЛЕНД

ЛОНДОН, 20. червня. — Посли в палаті громад (англійському парляменті) нині різко критикували поведенне американської іміграційної влади на Еллис Айленд.

Вони дорікали, що на Еллис Айленд вязнять британських горожан, які їдуть до Америки і держать навіть по 150 осіб в одній кімнаті.

Вони домагались, щоб англійська влада у відплату за се також трактувала Американців, що приїздять до Англії.

Представник правительства заявив, що така відплата не можлива.

СПІР ЗА АЛЬКОГОЛЬ НА КОРАБЛЯХ

САВТЕМПТОН, Англія, 20. червня. — Нині відсі відплив до Ню Йорку пароплав лінії Вайт Стар, „Олімпик". Управа компанії наладувала на корабель алькоголю не лише на дорогу на захід але також і на поворотню. Засоби опечатані британською митовою владою і мають бути отворені аж коли з поворотом „Олімпик" мине 3-милеву водну границю Америки.

Се зроблено для спроби, як поставиться американська влада до сього англійського запорядку.

СТУДІНЬ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 20. червня. — В Англії нині несподівано постуденіло. Англійці ходили в день в верхніх нагортках.

У ФРАНЦІЇ СНІГ

ПАРИЖ, 20. червня. — В деяких сторонах Франції упав нині сніг. В цілім краю панує небувале зимно.

ТЯЖКА СПРАВА З ФРАНЦІЄЮ

ПАРИЖ, 20. червня. — Комісія французького парляменту у справі вашинґтонського розоружного договору поручила парляментови, щоби приняв сей договір.

Голова комісії посол Ґерніер сказав у звіті комісії на сесії парляменту, що Франція може приняти договір, бо і так він обовязує лише до 1936-ого року.

ЗАСТІЙ НА БЛИЗКОСХІДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 20. червня. — Сьогодня знову був застій на близкосхідній мировій конференції.

Турецька делегація відкинула домаганне Франції, аби Туреччина заплатила їй в золоті проценти від турецького довгу.

Англія у сій справі показалась уступчива, оставляючи се питанне до вирішення Туреччині, але Франція не хотіла відступити від свого вперто́го домагання.

ЗМОВА НА ЖИТТЄ МІНІСТРА

БЕРЛІН, 20. червня. — Пруський міністер внутрішніх справ др. Северінґ, викрив змову, яку, як каже, німецькі націоналісти зробили на його життє.

Він каже, що вони наняли німецького провокатора, який служив Французам в Ессені, щоб його убив.

БОЛЬШЕВИКИ ПРО СВОЮ „ВОЄННУ ФЛЬОТУ"

МОСКВА, 20. червня. — Окрема дослідна комісія предложила большевицькому „урядови" звідомленне про большевицьку воєнну фльоту.

Вона заявляє, що та „фльота" не представляє жадної вартости і поручила большевицькому „урядови", щоб негайно накупив заграницею нових воєнних кораблів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Другий День Квітів дня 24. с. м. Се збірка на Рідну Школу!

На що йде фонд Дня Квітів?

80% на Рідну Школу, а 20% на Український Університет у Львові!

Де переводити збірку 24. червня с. р.?

Всюди, по церквах, читальнях, мітингах та пікніках!

Обеднанне Укр. Організацій в Америці.

ПРИЗНАННЄ ЧИ ПРИСУД.

Заходом кількох московських імігрантів, пробуваючих в ріжних краях Европи, появилася недавно цікава книжка під назвою „Смена Вех". Книжка се збірник статтів ріжних московських учених, журналістів, всяких сухих московських інтелігентів, жебраючих міністрів Колчака, викинених на вулицю буржуїв і тим подібної „поваги", а зміст сих всіх статтів, як видно зі заголовку, подати причини, чому вся ся гурма людий вважає своїм обовязком переставляти тичини, себто зміняти напрямок своєї політики. Зміна, очивидно, відноситься до політики супроти большевиків: се ріжні Врангілівці, Колчаківці, Денікінці, кадети, октябристи, всяка наволоч з хуліганських кругів збирається заперестати свою кампанію проти большевицького уряду в Москві та їхати йому помагати правити Росією.

Та від сього факту богато замітнійшим фактом є ті аргументи, якими вся кадетсько-октябрисько-хуліганська бранжа збирається обороняти зміну свого становища супроти большевицького уряду. Підносять вони межи инчим:

Що большевицька влада перестала вже бути комуністичною, що вона не має нічого спільного з комунізмом, що вона закинула заводити на всі лади соціялістичні реформи та всею силою пари завертає до старих порядків;

Що большевицька влада не є інтернаціоналістична, що вона не чужа московським національним почуванням, а навпаки сильно національна, національна по московськи, та що вона не жертвує московського народа на користь межидержавної організації, а навпаки використовує світовий пролетарський рух на користь московської національної ідеї;

Що большевицька влада розуміє московські національні завдання так само, як се розуміла царська влада, та що вона переводить в практичній політиці такі самі засади;

Що большевицька влада стоїть на становищи, що старої Росії розбирати не вільно, що здобуті царатом чужі народи та краї мають на далі остати при російській імперії, та що большевицька влада своєю хитрою політикою се все вдачно переводила;

Що большевицька влада зібрала та обєднала „єдіну-неделіму" Росію, що вона примусила „Малороссів", Татар, Грузинів, і другі народи остати проти своєї волі при російській імперії;

Що большевицька влада супроти сих народів переводила далі політику царату, що вона робила їм пусті обіцянки, але не давала ніяких справжніх уступок, себто иншими словами, що большевицька влада гнобила й гнобить, нищила й нищить немосковські народи так само, як се робила царська влада;

Що большевицька влада переводить супроти чужих держав політику царату, що вона промощує шлях Росії до Індії, і т. д. і т. д.

Сього відай вистарчить.

Піднести сі всі аргументи крайніх московських шовіністів за большевиками треба тому, що отсе большевицькі агенти вже починають по всему світу трубіти, що московська корінна іміграція вже бачить похибку своєї політики супроти большевицької влади та що вона хоче сю похибку направити.

Піднести треба сей факт тому, що незадовго певно й українські купні комуністи, що за пригорщу московських охлапів величають тих катів, що супроти України продовжують політику російських царів, почнуть пускати нові бальоники, надуті „сменовеховським" ґазом.

Піднести треба сей факт наконець ще й тому, що серед галицької іміграції в Европі після париського рішення з 14-го марта с. р. яким аліянти потвердили риський договір з 18. марта 1921. року, виринула знова думка орієнтуватися „на схід", себто на Росію. З огляду на те, що в деяких імігрантських органах вже в тім напрямі появились навіть явні відклики, в яких українські „сменовеховці" радять шукати помочи для Галичини в Росії на тій основі, що мовляв над Дніпром існує українська держава, треба піднести появу згаданої книжки московських націоналістів, які в політиці московської большевицької влади підчеркують передовсім її заслуги коло ширення московського націоналізму, коло переводження засад російського імперіялізму та коло нищення немосковських народів.

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ.

Промова С. Ф. Русової, виголошена дня 16. травня с. р. на міжнароднім жіночім конгресі в Римі.

Вітаю Вас, Пані і Панове, як член українського парляменту — Центральної Ради. Той парлямент істнує для всіх Українців і нині, не зважаючи на те, що його працю тимчасово перервала большевицька окупація.

Українська жінка має виборче право від р. 1917, коли Україна почала своє незалежне істнуваннє. Нас було 9 жінок-депутаток, були письменниці й громадські діячки.

Жінка на Україні вже була трохи підготовлена до своєї політичної ролі, бо вже віддавна вона брала участь у діяльности місцевих громадських установ, розпоряджала незалежно своїм маєтком, як заміжна жінка та як удова. Як вірна товаришка вона поділяла всі турботи у працю чоловіка Відзначаючись гарячим патріотизмом, вона нераз брала активну участь у боротьбі за рідний край.

Національний рух завжди притягав українських жінок. Дуже рано Українки почали добиватись вищої освіти, і вже наприкінці 19. віку на Україні були заложені вищі жіночі школи. У нас жінки-учительки допускаються не тільки в початкових, але також у всіх школах; платню вони мають таку саму, як і учителі. Потроху жінки на Україні знайшли доступ до ріжних професій: адвокатури, лікарства, професури. Жінки брали також видатну участь у розвитку української літератури, яку так переслідувано за царської влади. Твори Лесі Українки, Кобилянської та Дніпрової Чайки відзначаються великим чаром.

У парляменті 1917 р. жінки дуже добре зрозуміли, що першим їх обовязком було працювати для освіти народніх мас, а що населенне України на 90% складається з хліборобів, то праця жінок-депутаток була скерована на освіту селянок та на заснованнє сільських шкіл. Жінки в парляменті не творили окремої жіночої партії, а входили в ріжні партії, боронили долю жінки-робітниці, працювали в напрямку народньої освіти й приєдналися до демократично-національного руху.

З большевицькою окупацією становище жінки цілком змінилось. Не те, щоб її права було від неї взято. Навпаки, в промовах комуністів їй пропонується ще й нове право: **право на вільне коханнє, на розпусту.** Але це не привабило наших жінок, і в сучасних обставинах жінка на Україні терпить найбільше. Родинне вогнище зруйноване. У державі, де немає ні законів, ні судів, ні справедливости — особиста безпечність не істнує, й жінка, як слабша істота, кождої хвилини стає жертвою брутальности комісарів, чекистів та червоноармейців, не маючи змоги ані захистити свої права, ані вберегти дітей од загальної депravaції.

Жінкам приходиться працювати дуже тяжко, щоб забезпечити своїм дітям якийсь шматок хліба. А що інтелігентна праця не має вартости, то жінки мусять працювати виключно фізично: рубати дрова, носити воду, працювати в полі та на городі. Та цим вони не заробляють собі навіть на найпотрібнійше.

Коли в неї є молоді дочки, то вона ніколи не може бути спокійною, бо **кождої хвилини дівчатам загрожує насильство.** Деморалізація молоді на Україні — це один з найбільш сумних наслідків большевицької окупації. Освіта зовсім припинилась: число шкіл зменшується з року на рік. Знесилена голодом та злиднями молодь падає жертвою перших нападів. Школярів у Харкові й 93% у Києві. Смертельність переганяє народження. В Одесі р. 1922 були місяці, коли на 69 народжень було 7.378 смертий.

Та, не зважаючи на всі ці перешкоди й на всі ці злидні, українські жінки борються з геройчним завзяттєм. Там, де любов до свого краю, де національне почуття суворо переслідується, бо згідно з катихизмом комуністів любов до краю є злочином, Українки виявляють її безстрашно. **Дівчата 16—17 літ, обвинувачені в національних тенденціях, умирають мов перші християнські мучениці, з національним гимном на устах, під розстрілами в Чека.**

У Східній Галичині, частині України під польською окупацією, тюрми переповнені жінками, що борються за свої національні права. Коли на Великій Україні в школах нічого не навчають, бо нема шкіл, то в Галичині Українок не допускають до університету у Львові, бо він істнує тільки для польських горожан, а **Українка ніколи не зрадить своєї національности.** Українські-ж приватні школи суворо переслідуються.

Оттак українська жінка, що одна з перших добилась права на вищу освіту, не може дістати її тепер у рідним краю й мусить шукати її на чужині. Це утруднюється ще тим, що окупанти не легко дають дозвіл на виїзд і що при сучасних матеріяльних трудноща̄х тяжко вчитися закордоном. Отже ми бачимо перед собою розпучливу боротьбу, де жінка, маючи політичні та економічні права, дані їй історією, конституцією свого краю та звичаями свого народу, — одним фактом ворожої окупації є доведена до зневаги, рабства, деморалізації та повної темноти. І це все діється в Европі, в 20. віці нашої прославленої цивілізації!

Але, як я вже сказала, українська жінка не кидає боротьби за свої права й за права свого народу. У нас тепер немає ні національного уряду, ні парляменту. Але ми їх мати-мемо. А тимчасом українські жінки покладають життя за волю й незалежність свого краю.

Я почуваю себе щасливою передати жінкам усіх країв і народів, обєднаних у цій прекрасній Італії, якою ми всі очаровані, привіт од наших нещасних жінок-мучениць, вірних національній ідеї. Я сподіваюсь, що жінки прекрасної Італії, де лунали пісні Мадзіні, де здійснилась патріотична акція Ґарібальді, тої Італії, що з перемогою фашизму відновилась до нового життя, — сподіваюсь, що ви всі привітаєте з симпатією наші змагання до освіти й волі.

А. Падолист.

НА ПОЛІ

Крапля за краплею пада на поле
Ловить їх нива суха...
Чуються шелести тихі довкола,
Ніби хтось тяжко зітха.

Ниво рідненька! Це ти так зітхаєш
В тяжкій недолі й журбі?
Знай же, що скоро себе не впізнаєш,
Кинемо зерна тобі...

Вкриєшся килимом ріжномаїтним,
Пити-меш роси вночі,
Будеш кохатися з небом блакитним
Спілого жнива ждучи...

Більше в сто раз ти даси урожаю,
Врадуєш серце селян...
Ниво, не треба зітхань і одчаю —
Сонце розсіє туман!

Хмари вже менше окутують поле,
Дощ краплистий стиха...
Сію я в землі... а шелест довкола,
Ніби щось тяжко зітха...

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Кореспондент лондонської часописи „The Morning Post" звідомляє про цілковиту побіду Троцького на послідннім конгресі Російської Комуністичної Партії? Вказувалоби що його тактика показалася найзручнійшою, у перетяганню на свою сторону симпатиків. Чи Ви знаєте, що богато родів цигареток вдоволяє на короткий час курця, коли Гелмар турецькі цигаретки вдоволяли курця понад 15 літ та вдоволять і Вас?

ЛЯХ ЗА ВИДАЧЕЮ ПОСЛА ЛУЦКЕВИЧА СУДОВИ

(З промови посла Бродацького, з партії Польського Сторонництва Людового у варшавському соймі.)

Прокуратор при окружнім суді в Луцку просить високий сойм по думці § 21. конституції дозволити притягнути до карної відповідальности посла Марка Луцкевича з §129. ч. І. К. К. Злочин з § 129. з. к. поповнює той, хто публично виголошує або відчитує промову, або розповсюджує чи виставляє на публичний вид твір або образ, що підбурює до бунтівничого або зрадницького вчинку, до непокірности або протиділання законови, або згідному із законом розпорядженню влади, до несповнення військовими обовязку військової служби, і вкінці до ненависти між окремими групами або клясами людности, а також працьодавцями і робітниками.

Отже, високий сойме, заходить питаннє, чи публичні виступи п. Луцкевича — бо було тих виступів кілька, — дають основу для обжаловання його о злочини, а коли так, чи мимо того слід дозволити на виданнє його судови і чому?

Згідно з обжалованнем сей посол на справозданчім вічу в Рівнім 28. лютого, 1923, отверто взивав до боротьби з Польщею за „самостійну Україну".

Дня 18. березня, 1923, в катедрі св. Юра у Львові, з нагоди побуту апостольського візитатора о. Дженоккі, зібралась кількатисячна товпа, щоб його попрощати й отримати благословенство. Після богослужения і процесії зібралися всі разом з хоругвами і духовенством перед брамою церкви на площі св. Юра. До зібраних промовив п. Луцкевич і сказав, що **Українці не признають рішення ради амбасадорів, яка дає Східну Галичину Польщі.**

Промовець між иншим говорив: **„Ганьба Полякам, що з таким насиллєм вирвали українську землю", і закликав зложити присягу, що зібрані будуть боротися з ворогами України, котра сягає від Сяну до Дону.**

Роту присяги відчитав проф. Юліян Романчук, а товпа її повторила.

Газета „Громадський Вістник" з 20. березня с. р. ч. 62. і большевицька „Правда", що виходить в Москві, в ч. 71, з 31. березня с. р. та інші часописі признали згідно, що змістом присяги була **вічна боротьба з гнобителями Поляками.** Яким чином мається вести сю боротьбу, повчають відозви, які на той час обильно розкидувано між публикою.

Ось вимки:

„Вісім міліонів Українців, що опинились в ляцькій неволі, зуміє вибороти собі волю власними руками. Чекайте наказів, які прийдуть у слушний час. Недалека хвиля, коли весь український нарід по обох боках Збруча і Дніпра пірветься до боротьби і викине ненависного ворога. Поляки затягнуть вас силою до польського війська. Хай кождий з вас тямить, що першу присягу зложив українській державі. Хай кождий з нас тямить, що до польського війська йде по зброю. Та зброя у ваших руках принесе вам волю. Розкладати, нищити польську армію, це ваше завданнє. Святий обовязок кожного Українця нищити польську державу".

Відозву підписала Українська Революційна Рада.

Діяльність тої ради освітлює долучена до актів брошура, видана анонімово українською мовою в Америці, яка описує успіхи боевої діяльности тої ради до дня 6. грудня, 1922. Метою цієї української організації є: підтримувати боевий настрій в українських масах і віру в скорий успіх революційної роботи через підпали, морди і неспокої. Нищеннє польського добра на українських землях, щоби **показати польському суспільству, що його стан посідання непевний і може бути засіди знищений.** Нищенне польських дворів і кольоністів, щоби відстрашити польських селян від купования землі на погряничу (кресах), а тих, що її купили, змусити до якнайскорійшої відпродажі українським селянам.

Сю мету в значній мірі осягнуто. Остановився приплив кольоністів, часть втекла, а решта **мусить берегти себе оружем перед „червоним півнем", тобто пожаром.** (П. Путек: На віщо ви це говорите, це піде в світ). Се подане в сій брошурі. (**Маршалок** дзвонить і запитує, чи та брошура має що спільного зі справою п. Луцкевича. П. **Підгірський:** Та брошура, видана в Америці, не має жадного звязку з п. Луцкевичем).

Якраз ся брошура стоїть в безпосереднім звязку зі справою, бо вказує, яким чином і з чийого доручення п. Луцкевич веде агітацію. (**Голоси на українських лавках:** Се провокація; Ви не є обвинувателем). Звичайно, я не є обвинувателем, повторюю лиш акт обвинувачення.

Дня 20. березня, 1923, користаючи з ярмарку того дня в Турійску, п. Луцкевич сказав перед зібраною товпою селян промову, в якій намовляв їх не приймати урядових писем в польській мові і казав, що коли до села прийде який державний урядник, то хай наплюють йому в очі... (**Голос на українських лавках:** Величезний злочин)... і виженуть його. Накликував людність, щоб не платила податків; закликав поборових Українців, щоб ховалися перед польським військом. (**Голос:** а Займойський що робив?). Коли так робив Замойський то повинен бути теж в тюрмі. Такесаме віче скликав п. Луцкевич дня 21. березня підчас ярмарку в Мацейові, ковельського повіту, на яких говорив также як в Турійску.

Вкінці дня 9-го квітня с. р. в Луцку з церковного ганку п. Луцкевич в промові до численної товпи, нарікав, що польський уряд примусив Українців і Жидів до жалоби по кс. Буткевичу і закликав, щоби 18. квітня приходила людність в як найбільшім числі і не дозволила на ревіндикацію собору, яка мала в той день відбутись, хиба по її трупах.

Отже, високий сойме, матеріял, який зібрала прокураторія для основи обвинувачення, по думці комісії вистарчає, щоб п. Луцкевича обвинити о злочин з § 129 уст. 3, 5 і 6.

Хоч Комісія не може входити в суть справи, бо се завдання суду, тим не меньше одначе, коли прийметься на увагу, що п. Луцкевич также в передвиборчій агітації взивав до відібрання силою православного собору в Мацейові; **прирівняв польський уряд до стричка на шиї;** сказав, що мордував Поляків і буде мордувати; — коли прийметься на увагу, що ті факти були в ріжних місцях і ріжні службовики і свідки про них згідно доносять, то тяжко не мати враження, що в даному випадку не мається до діла з якоюсь фантазією або сваволею, тільки, що дійсно підтверджується те, що говорив п. Луцкевич.

Конституція в § 21, каже, що послів за їх діяльність в соймі або поза соймом, яка входить в обсяг ділання посольського мандату, не можна притягати до відповідальности. Якби не розумілось того в обсягу, не має жадного сумніву, що він мусить скінчитись там, де зачинається злочин. Сей злочин після обвинувачення безсумнівний. Заходить тільки питанне, чи і чому за нього треба видати посла Луцкевича судови?

Своє значіннє під сим оглядом має заява місцевих влад безпеченства, ще й тому, що в протидержавній агітації беруть участь також інші посли Українського Клюбу, як: Пащук, Приступа, Чучмай; помагають їм в сьому місцеві Жиди, що поза малою частиною невтральних, відносяться до польскости з ненавистю (шум), що доказує відсоток злочинців і бунтівничих діячів, які у львиній частині рекрутуються спомиж Жидів. Агітація шириться серед некритичної і взагалі несвідомої народньої маси і тому ті власти не беруть відповідальности за спокій і публичне безпеченство, як довго виновники заколоту і підбурювань ходити-муть безкарно.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ВИСТУП НА МІЖНАРОДНЬОМУ ЖІНОЧОМУ КОНГРЕСІ В РИМІ

Недавно ми писали про виступ української делегації на Міжнародньому Конгресі за виборче право жінок в Римі. Що праця нашої делегації на сім конгресі мала успіх, се видно найкрасше з того крику, який счинився в польській пресі з того приводу.

Так варшавський дневник „Курер Поранни" з 28. травня с. р. помістив м. і. допись одної з польських делегаток, др. Будзінської-Тиліцької, в якій читаємо:

„З Польщі нас є тут двіш сенаторка Шебеко і я. Нам дуже важко приходиться брати участь в працях всіх секцій. Крім сього мусимо дбати ще про охорону доброї слави нашої держави, бо присутні на конгресі Українки стараються шкодити нам; розкидають щоденно десятками дуже нам ворожі і оклеветуючі нас „брошури", так що ми були змушені скласти на руки предсідательки конгресу протест та просити її, щоб заборонила роздавати сю брошуру. Се одинока, розкидувана тут брошура, бо навіть Німки сидять тихо. А що під сею провокаційною брошурою під заголовком „До жінок цивілізованого світа" підписана м. і. також Олена Левчанівська, сенаторка з Волині до варшавського парляменту, то не можна буде вдоволитись нашим плятонічним протестом, тільки треба буде у нас на місці належно відповісти на таку протидержавну діяльність члена сенату.

Та таку гірку пігулку прийдеться Полякам ще не одну проковтнути, заки вони навчаться бачити свої злочини, і навіть заки ще за них будуть належно покарані.

Д-р Михайло Лозинський.

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ ЗА ГЕТЬМАНА СКОРОПАДСЬКОГО

(Продовженне)

(5)

Зневаживши український державницький колектив і знищивши його державну будову, гетьман посилає свого першого, однодневного „отамана ради міністрів"*) Устимовича, а опісля його наступника Василенка до окремих українських діячів партії соціялістів-федералістів з предложенням взяти участь в гетьманськім кабінеті. Ті не відмовляються принціпіяльно, тільки хотять порадитися з своєю партією, а та з иншими українськими партіями, хотять вияснити, що далі робити, хотять поставити умови свого вступлення до кабінету. Одначе на все те одержують відповідь: „Або робіть усе те і так, як я хочу, або обійдуся без вас!" І справді обходиться. „Вибір" гетьмана був 29. цвітня, а 3. мая вже утворився кабінет без участи українських діячів, бо гетьман не хотів ждати на вислід нарад українських партій.

І се називається, що українські діячі відмовилися від участи в гетьманськім кабінеті!

Хто виконує державний переворот, той відповідає також за державну роботу після перевороту.

Коли гетьман після перевороту хотів справді спертися, хочби на обмежені українські круги, то він відповідає за те, що не хотів зговоритися з ними, тільки став на тім, що вони мають піддатися його волі.

Форма, в якій українських діячів кликано до гетьманського кабінету, була така, що кождий політик, який шанує себе і свою політичну програму, мусів відмовитися.

Можливо, що таку форму власне вибрано на те, щоб українським діячам унеможливити вступленне до гетьманського кабінету й опісля мати викрут: їх, мовляв, просили, але вони відмовилися.

Можливо також, що ся форма мала за ціль ще більше зневажити й розбити український державницький колектив, витягаючи окремих діячів його на гетьманську службу й розриваючи їх звязки з колективом.

Так чи инакше — відповідальність за те, що українські діячі не взяли участи в гетьманськім кабінеті, несе гетьман, який не хотів порозумітися з українськими партіями, тільки вимагав від окремих діячів безумовної служби його волі.

Замість кидати громи на українські партії, що вони не хотіли взяти участи в гетьманськім кабінеті, треба звернутися на адресу носителів гетьманського перевороту, велику земельну власність і буржуазію, що вона не захотіла стати українською.

Зрештою між носителями гетьманського перевороту була також — хоч невелика — українська група: се „хлібороби-демократи" (пізнійші „хлібороби-державники") під проводом Сергія Шемета. Чому сеї групи гетьман не покликав до свого кабінету? Чому сю групу так відсунено від участи в державній роботі, що С. Шемет був примушений відкритим листом в „Новій Раді" звернутися проти протиукраїнської політики кабінету Лизогуба?**) Очевидно тому, бо носителі державної влади в гетьманській державі не хотіли будувати української держави!

Все дальше відношенне українських партій до гетьманської держави — се була боротьба за українізацію гетьманського кабінету.

Безпосередно після гетьманського перевороту українські поміркованi партії (партія хліборобів демократів, партія самостійників-соціялістів, трудова партія, партія соціялістів-федералістів, обєднана рада залізниць України і головна рада всеукраїнської почтово-телеграфної спілки) творять спільну організацію „Український Національно-Державний Союз", який в записці до гетьмана з 24. мая 1918 р. вказує на шкідливість політики гетьманського кабінету і заявляє: „Добрий державний лад може завести тільки національний демократичний кабінет, складений в більшости з відомих українських діячів, взагалі з осіб української орієнтації, які мали-б повне довіре широких українських мас"*).

В червні відбувся в Київі Всеукраїнський Земський Зїзд, який знов звертається до гетьмана з запискою, виказуючи шкідливість політики гетьманського кабінету й домагаючися ряду реформ, для яких переведення повинен бути покликаний кабінет, зложений з осіб, які мають довірре українського громадянства**).

З початком серпня організується „Український Національний Союз", зложений з усіх українських партій***), так, що його можна вважати представником політичної думки всего українського громадянства, політичним спадкоемцем Української Центральної Ради. Головою Союза став Володимир Винниченко.

І знов що ми бачимо? Як Український Національний Союз змагає шляхом законної опозиції до українізації кабінету! А вислід сих змагань?

Аж 22. жовтня доходить до частинної українізації гетьманського кабінету. А саме до кабінету вступають українські діячі — Вязлов, Леонтович, Лотоцький, Славинський і Стебницький, які разом з дотепершнім членом кабінету Дмитром Дорошенком творять **меншість** 6-и членів на загальне число 14 членів кабінету. Значить, пів року було треба, щоб добитися бодай української меншости в кабінеті „Української Держави"!

А оборонці гетьманської держави сміють говорити, що се українські партії бойкотували гетьманську державу!

Оборонці гетьманської політики заявляють, що гетьман хотів українізації кабінету, але не знаходив відповідних людий, хотів українізувати державну адміністрацію, але не було Українців фахових урядовців.

Щодо кабінету, то гетьман не знаходив відповідних людий, бо він хотів Українців, які вели би політику обмосковленої великої земельної власности й буржуазії, а таких не було, або Українців, які мали би в кабінеті не політичне, а тільки декоративне значінне, на що українські діячі не могли згодитися.

А щодо фахових урядовців, то треба завважити ось-що: Коли хто хоче будувати республиканську державу, то дасть перевоному республиканцеви першенство перед монархістом, хочби републиканець не був добрий фаховець. Бо фаху при добрій волі можна навчитися. А монархіст буде ворог републики. Так само, будуючи українську національну державу, треба перше всего звертати увагу на **українську національну свідомість** урядовців. Се така самозрозуміла річ, що наводненне України московською бюрократією свідчило тільки про основну тенденцію, звернену проти української державности. Сю тенденцію тільки прикривано викрутом про потребу фаховців.

Очевидно, що ся українська меншість гетьманського кабінету була безсильна супроти російської більшости, яка йшла далі шляхом ліквідації української державности.

Остання проба Українського Національного Союза зреформувати гетьманську державу так, щоб вона стала справді українською державою, не вдалася.

Тоді Український Національний Союз підняв повстанне проти гетьмана, покликуючи, як державну владу, Директорію Української Народньої Републики.

(Дальше буде).

---

*) Устимович підписав „Закони про тимчасовий державний устрій України" як „отаман ради міністрів". Нападаючи на демагогію лівих партій, прихильники гетьмана, приймаючи для премєра назву „отамана ради міністрів", виявили демагогію, посунену до смішности. Устимович був „отаманом Ради міністрів" тільки один день; 30 цвітня місію утворення кабінету переняв Василенко.

**) Христюк, III., стор. 40-41.

*) Христюк, III., стор. 65.

**) Христюк III., стор. 80-83.

***) „Український Національний Союз" утворився шляхом реорганізації „Українського Національно-Державного Союза". В нього ввійшли всі українські поміркованi партії з виїмком партії хліборобів-демократів, далі українська соціяльно-демократична робітнича партія й окремі особи поміркованої (центральної) течії української партії соціялістів-революціонерів (Христюк III., стор. 87 і дальші, 111 і дальші).

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 7. годині вечером в суботу, 23. червня в гали Укр. Нар. Дому під ч. 217-19 Іст 6-та ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — О. Плескун, пр.; Н. Ковбасник, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Вільні Козаки, від. 116 повідомляє своїх членів і члениць, що піврічний мітинг відбудеться 24. червня. Проситься всіх членів і члениць, щоб явились точно на 2. годину пополудни, поневаж суть важні справи до полагодження. Контрольори здадуть звіт з піврічного істновання товариства. Рівнож проситься членів щоб придбали нових членів до товариства і до У. Н. Союза, бо тільки сего місяця без вступного. — П. Беркета, предс.; Л. Заблоцький, кас.; І. Масляк, секр.

ДОПИСІ

МЕКІЗПОРТ, ПА.

Протестаційне віче.

На заклик головної екзекутиви „Обєднання", місцевий парох о. Ів. Теодорович візвав всіх громадян Українців на протестаційне віче, котре відбулося в неділю, дня 25. марта. в церковній гали зараз по Службі Божій. На згадане віче прибув також запрошений бесідник добр. Хандога, ред. Народного Слова. Віче отворив палкою промовою о. Ів. Теодорович, в котрій заявив що: „Наколи Україна має таких борців, як Шеремета, Мельник і другі, котрі без страху, ляку і без зневіри зложили своє молодече життя за долю-волю України, то Ляхи не всилі поневолити такого завзятого козацького племени. Відтак покликано на предсідателя віча д. Кочкодана, а на секретаря д. Дм. Печера. Відтак забрав слово головний бесідник д. Хандога. У своїй півтора-годинній бесіді він змалював знущання та насильства Ляхів. Почав від розбору Польщі а скінчив на теперішнім злочинним, школьнім акті. На гали підчас його бесіди царила мертва тишина. Лише хвилями, коли бесідник споминав про славного героя або про волю українського народу, зривалась буря оплесків. Колиж бесідник представляв страшні звірства Ляхів над українським народом, тоді мимоволі ставали сльози слухачам в очах, а в думці горяче бажаннє пімсти. Опісля бесідник наклікував до солідарности і до витревалости аж до остаточної побіди; взивав всіх триматися разом, чи то Гуцул, чи Лемко, чи Бойко чи Подоляк, бо ми всі одної Неньки діти. Бесідник так зворушаючо говорив, що хвилями можна було видіти сльози в очах слухачів а хвилями зривались бурі оплесків. При кінці бесідник перестерігав перед нашими „червоними", котрі, як заявив бесідник, „визволяють" робочий народ і Україну в той спосіб, що „хочуть Бога скинути, а церкви перемінити на комісарські божниці". Ставляться небожата з мотикою на сонце. Єсть і в нас півтретя червоних, хрещених жидиків, однак на жаль вони не явились на вічу, бо боялись стратити ласку у Ляхів. Опісля забрав ще раз слово о. Теодорович і заохочував громадян до складання жертв на оборону Східної Галичини. Опісля відчитано виготовлені протестаційні телеграми, котрі громада вічева одноголосно приняла. Телеграми вислано сейчас до секретаря Гюза і до всіх антантських амбасад. Відтак з трох сот грудей понеслась могуча пісня „Ще не вмерла Україна".

У конець зазначу, що за стараннем о. Теодоровича, в понеділок, то є 26. марта в місцевій англійській газеті були поміщені наші протестаційні телеграми. Честь Вам вічевики за чисельну участь та солідарність! Будьте і надалі витревалі і бодрі в боротьбі за долю-волю Неньки України.

Присутний вічевик.

ПОДЯКА ЗІ ЛЬВОВА СІЧОВОМУ ОКРУГОВИ В ФИЛАДЕЛФІЇ

Львів, дня 23. мая, 1923.

До Хвального 1-го Округа Січової Організації Українців у Филаделфії, Па., на руки Впов. Пана М. Стоколоси.

У відповідь на Ваше цінне писмо з дня 21/4 1923 р., підписаний Головний Виділ „Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами" у Львові складає отсим щиру подяку за память і обильну жертву в сумі 100 дол., пересланих нам через Земельний Банк у Львові — для наших пострадавших борців за волю Хвальному Славному Товариству.

Завдяки Вашій жертві буде могти Товариство справити 6 до 8 протез (штучні ноги нашим інвалідам) і тим робом дасться їм змогу як-так порушуватись і доживати свого віку.

Дорогі Браття! Може і хто у Вас не знає, як велике благородне діло робить, даючи невеличку жертву, а у нас вона велика.

Не знає може, яку велику радість для інваліда робить, коли відзискує назад ноги — правда хоч штучні — бо не свої — але підноситься його з землі, встає він і ходить.

З тимже самими приходить охота до життя, до праці, і не повзає більше як не чоловік по землі без обох ніг. Протез для нашого Товариства це найпекучійша справа. Потребують їх сотки інвалідів, а це річ дорога і Товариство не розпоряджає більшими фондами і з прикростю мусить признатись, числячи на жертвенність нашого громадянства, не може відповісти як слід своїй задачі.

Длятого велику поміч, велику пільгу приносять Ваші жертви, Дорогі Браття, нашому Товариству і ми можемо бодай частинно заспокоїти ті найпекучійші потреби.

Підписаний Виділ Товариства звертається з горячою просьбою памятати і надалі про наших борців, поширити акцію помочи між своїх знакомих, часописях, организаціях, потворити сталі ратункові комітети, як це зробили вже деякі Товариства американських Українців.

Дякуючи ще раз пересилаємо щирий братній привіт нашим Славним Січовикам.

Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові, Руська 3.

(Два підписи нечиткі).

ЕКОНОМІЧНЕ ПОЛОЖЕННЄ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

З усіх нових держав, які повстали по Великій Війні, одинока Чехословаччина зуміла перебути свої „уродини" без надто великих потрясень та у несповна пяти роках прийшла до майже цілковитої рівноваги на економічнім поли. У часі, коли сусідні держави, як Австрія, Польща і Німеччина прямо залиті паперовими грішми і переходять одну економічну крізу за другою, Чехословаччина не лише удержує свою господарську рівновагу, але видимо поправляє своє становище у міждержавних і світових економічних зносинах. Тоді, коли її сусіди місячно печатають біліони паперових грошей, вона не то що не випускає нових банкнотів, а зменьшує кількість тих, які вже були випущені.

За місяць май стягнено з обігу 47 мілїонів чеських корон, так що ввесь дотеперішний випуск банкнотів та розмінної металевої монети нищий від встановленої парляментом границі десяти біліонів і виносить 8,387,000,000 чеських корон. На покриття сих банкнотів чеська держава має у своїй скарбниці 3,950,000,000 чеських корон у дорогих металях, головно в сріблі, у чужих валютах та в инших цінних паперах.

Добрий стан чеської валюти показує ще й те, що тоді, коли за одного доляра платять в Німеччині около сто тисяч німецьких марок, а у Польщі половину того у польських марках, то в Чехословаччині один доляр коштував у квітні около 34 корони (точно від 34.10 кч. до 33.90 кч.).

Загальні кошти прожиття у Чехословаччині теж поволи обнижувались. По обчисленням державного статистичного бюра — один чоловік потребував в квітні на своє удержання 927 чеських корон (з видатками на одежу 1033 кч.), коли ще у грудні ті видатки виносили 962 кч. (1107 кч.).

Безробіття теж поволи зменьшується. З початком мая було всіх людей, які наслідком безробіття одержували державну допомогу 340,000 (себто безробітних і їх родин), це є о 20 тисяч меньше, як на початку того року.

У квітни збанкротувало в Чехословаччині 366 ріжних фірм, себто о 250 меньше ніж протягом січня цего року.

Протягом трех перших місяців 1923 добуто у копальнях Чехословаччини 7,370,000 метричних тон вугля; це є майже о міліон тон більше, як в тім самім часі минулого року. Богато з того вугля та виробленого з нього коксу вивезено до сусідних країв, головно до Німеччини і до Австрії.

Сильно зріс теж взагалі вивіз товарів з Чехословаччини. Те й є одною з причин, що чеська валюта держиться так добре і що чужина набирає чимраз більшого довіря до економічної сили сего краю. Чехословаччина вивозить головно цукор, вуголь, дерево, вовняні вироби та звісне чеське шкло та порцеляну. За перші чотири місяці цего року експортовано всего разом 3,487,000 метричних тон згаданих товарів яких вартість виносила 3,605,000,000 чеських корон, себто більше, чим сто міліонів долярів.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенє до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошеню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також хружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

КІЛЬКА ЗАМІТОК ПРО НЕМОВЛЯТА

Кожна мати знає скільки труду і жури коштує плеканнє малої дитини, щоб її виховати здорову і сильну, головно у перші місяці її життя. Та богато з тих клопотів і недоспаних ночей, несупокою а часто і смерти дитини, можна оминути. Для того треба придержуватись лиш добутих довголітним досвідом і наукою лікарських приписів. Кілька таких головних правил і вказівок, як плекати немовлята, головно у горячі літні місяці, подає Державний Відділ Здоровля у Вашингтоні.

В першу чергу комната, у якій немовля перебуває, мусить бути ясна, чиста і мусить бути легко її провітрити. Не повинно в ній бути ані порохів, ні — як це часто буває — ніяких „кухонних запахів". Теж не повинно бути в діточій комнаті ні мух ні комарі не повинні мати до неї доступу. По точній статистиці переведеній у більше містах, показалося, що там, де у діточу комнату залітали мухи, дитина за перших пять літ свого життя половину часу — точно 984 дні — переслабувала. Тимчасом там, де мухи винищено, дитина хорувала за пять років лише 273 дні себто неповних два місяці в році.

Колиска чи діточе ліжко або візочок повинні бути зроблені в той спосіб, щоб на них можна було натягати сітку, для охорони перед мухами чи москітами. Далі вони мусять бути легкі, аби їх без труду можна було переносити з місця на місце і у горячі дні ставити у холодних кутках помешкання.

Памятати, що краще дитину оставляти в супокою у її колисці чи ліжочку, чим постійно її забавляти та носити на руках. Це лиш роздражнює і мучить дитину. При тім треба памятати, що немовля мусить спати 16 годин на добу а у перші тижні життя ще довше.

Дуже небезпечним для здоровля немовлят є вживання так званих смоктавок (песифаер). Їх дають дітям, щоб заспокоїти їх плач та обдурити їх, немов то їх кормлять. Небезпечне воно тому, що така смоктавка звичайно забруджується і дитина через неї набирається ріжнородних недуг. З тої самої причини не слід позволяти дітям смоктати пальці, хочби це їх і заспокоювало. Кромі небезпеки зараження, таке ссання може викликати неправильний розвій уст і щок.

Дитину треба купати що дня а у літі кромі того ще раз, два а то і три рази в день змивати губкою намачаною в літній воді. Дитина не повинна пріти. Ніколи не вживати гумових чи непромакаючих підбородків або пеленок инакше, як по серху по полотняних. Вважати, аби одежа дитини була все суха і чиста, та по кожнім вжиттю її дитиною випрати її і висушити, по можливости на сонці. Ніколи не давати дітям біля ні пеленок, не виправши їх як слід по попереднім вжиттю.

Дуже богато лиха, недуг і случаїв смерти спричинюють спроби деяких батьків „гартувати" немовлят. Правда, що часто дитину занадто пестять, за тепло її одягають та забогато над нею розпадаються. Та з того ще не виходить, що треба дітей у дощ або у холодну погоду виносити на двір, що у холодні ночі можна держати вікна діточої спальні відкритими, не прикривши теплійше дитини, та що не треба перестерігати відповідної теплоти води до купання. Рівнож небезпечне держати дитину на протязі, або виставляти її на безпосереднє ділання луччів сонця. Силу і гарт дістає дитина через відповідний харч, а не через наражування її на простуду.

Дальше не треба думати, що так звані „діточі недуги" мусять появитись і що тому не треба дітей від них оберігати. Тимчасом воно не так. Оберігати дитину перед тими недугами потреба, а тому, що вони, хоч самі собою не грізні, можуть одначе залишити по собі деякі погані наслідки. І тому чим дитина старша, тим вона легче ті недуги переходить, вони меньше її мучать і меньша є небезпека, що вони оставлять по собі якусь немилу помятку, як шкрофули, гниття в ухах, або ослаблення зору, слуху чи щось подібне.

Попри все те треба ще вважати на харч дитини. Держати його в чистоті, охороняти від мух, начиння мити і виварювати. Дитині треба давати час до часу напитись води, а кромі того можна давати пити сок зі свіжих помаранч змішаний з перевареною водою. Начати можна вже у першім місяці, даючи дитині одну ложочку перецідженого через сітку помаранчевого соку на половину з водою і постепенно побільшувати порцію, так що в шестім місяци дитина може діставати вже сок з цілої помаранчі на половину з водою.

Головно треба памятати, що не одно, чи друге зі згаданих правил поможе удержати дитину при здоровлю, а що треба всіх їх разом і рівночасно перестерігати. Тоді і дитина буде гарно розвиватись і здорово рости, і батьки матимуть меньше клопоту. Коли тимчасом занедбання хоч одного з них може принести поважне занедужання дитині і богато біди, труду і коштів батькам.